

מסורת הש"ס

א) וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת אֲשֵׁרֶת יוֹסֵף בְּעַד: על ג' נעמי'ס לעיל עב: על הלוי'ן: א) נעלי'ס טט: וט"ז: ד) נעלי'ס טט: ע'ן: ה) מ"א אלו אבות: ו) נעלי'ו: מט: טט: ע: לקמן ט: ב"ק: ג: נבייתות כ"ג: א) נפי' מותח חוטי השמי': ה) נלקמן קה"ל: ט) לעיל ב: נשטעות ה"ל: י) נלקמן עד: א) ט) דף קה"ל: ט) דף עד: א) ט) נלקמן עה"ל: ט) נפי' מו"ט ד"ה והעשה שמי"ן: ט) נפיקדון דף ט"א:

## הגהות הב"ה

א) גמ' רבא אמר פטור דהא לא קמטין: ו) שם מתי' ב' מיודרקא: ל"ו: שם משמ"ל ל' דידע לאיסורא דשבת וידע ל' לאיסור מלאכות: ד) תוס' ד"ה אלא וכו' גמ' חולין ומלאכה אחרת והיא של קדשים וכו' תל"ס זה ונמצא מחובר אחר ולא: ו) בא"ד בשאר מצות כגון הבא על הבורר והביא עליו זכור והכא על ההנחה: י"ב ע"י פרק ד' ממות ד"ד:

## לעיו רש"י

קריפ"ר: להחרי' (ס"ב אב ארזי לחט"ט): אוריד"ר: להשתות (לעיון) את חוטי השמי' לקראת ההיגיה): לעיו"ש: גירס (גיר כמין עין במתקן: אריגה, שבו השתי עובר):

## רבינו חננאל

והזכרנו לפרק פירוק אחר משום דקשיא דלא מיתוקמא סיפא דהא מתניתין בע"ז אוקמי חכ', ורש"י דקדמי עשה שתי'ס בהעל' א', בשבת חייב ב' משא"כ בע"ז, שאם זיבח וקטר וניסך בהעל' א' אינו חייב אלא אחת כ"ר אמי. אבל סיפא דקדמי בשאר מצות שגג בלא מתכוין חייב משא"כ בשבת דפטור, בשאר מצות דלאו ע"ז היא, והיכי דמי כגון שהיה סבור שהוא שומן ואכלו ונמצא חלב, כגון זה בשאר מצות הוא דחייב, אבל בשבת כי האי גוונא נתכוין לחתוך בתלוש וחתכו ונמצא דמחובר לקרקע פטור. ודחוי אביי ואמר לא כי האי גוונא לעולם אימא לך חייב, והיכי דמי שגג בלא מתכוין דבשאר מצות חייב ובשבת פטור, כגון שנתכוין בבליעת דרוק ובלעה ונמצא חלב, שאע"פ שנתכוין לאכילה דחייב בשאר מצות, ובשבת כה"ג דנתכוין להגביה דבר תלוש והבדירו ונמצא שחתכו'ן המתחובר (פטור). אבל אם נתכוין לחתיכה בעלמא חייב, (כגון) [וכ"ש] בשאר מצות אם נתכוין לאכילה בעלמא [חייב]. וכדו' נחמן דאמר המתעסק בחליבין ובעריות א"ע"פ שלא נתכוין חייב שכבר

**דסבור שומן הוא ואכלו**. והיינו דשגג דסבור שומן הוא ולא נתכוין לאכול חלב וחייב. ואף על פי דמתעסק הוא לרבא דהא לא מתכוין לאכילה איסור חייב דאמר שמואל בכריתות (פ"ד דף יט: ) בחלבין ועריות מתעסק חייב שכן נהנה אצל בשבת פטור דלא נהנה והיינו כשיעמא לירידה דלאר נתכוין לחמוך את התלוש וחתך את המחובר פטור: **ואביי**. אמר לך לעולם כי האי גוונא אף בשבת חייב דלאו מתעסק הוא והיכי דמי מתעסק דשאר מצות חייב קסבר רוק הוא שהיה חלב נימוח וצלעו דלא איכוין לאכילה דרוק לאו צר אכילה הוא אלא צליעה דכתיב (ויקנ' ו) עד צלעי רוקי ועלתה צירו אכילה דהא לא איכוין לאכילה ודכוותיהו דשבת דפטור נתכוין להגביה ועלתה צירו חתיכה: **דהא לא איכוין לזריק דאיסור**. והא שוגג בשבת או במלאכה אצל זה אינו שוגג לא בשבת ולא במלאכות אלא מתעסק בדבר אחד של היטר ועלתה צירו איסור: **ולריבא**. לאיפלוגי כוולאו אף על גב דדמי להדדי: **דארבע בלא סרסי לא מודריק**. וזה שנתכוין לשמים וזרק ארבע נעשית מחשבתו דהא יש כולל ד' שמים הלכך לאו מתעסק הוא: **דלא איכוין לזריק דארבע**. ובציר מהני לא שם זריקה עלה: **אצל כסבור רה"י הוא וכו'**. דנתכוין לזריקה גמורה: **משכחם לה**. להאי שנשכחה מורת כל הלכות שבת ממנו ואפילו הכי חשיבא ליה כזדון שבת ושגגת מלאכות לחיוביה אכל חדא כגון דידע ליה לשבת לאיסורין וטעה בשיעורין שנתכוין לפחות מכשיעור ועשה כשיעור דלכולן יש שיעור: **אלא לרבא דאמר פטור היכי משכחם לה**. דמיחייב שום אדם על כל מלאכה ומלאכה שזהעלם אחד על כרחך כזדון שבת ושגגת מלאכות הוא דבשית לאשכותיה והכא דליעלימו כולה מיינה מאי זדון שבת איכא כמה ניכר לו שבת משאר ימים: **במתני' הוורה**. נרחת לרוח: **הנורי**. פסולת צידיו: **המרקד**.

ננפא. ובגמ' (נ"ג) פרק ה' כולוה חדא היא דלהפריש פסולת מתוך אוכל נעשות שלשתן: **האופה**. לא הוה במשכן דלא שייך אלא צפת ופת לא שייכא במלאכת המשכן אצל כולוה קמיימא הואי בסממנין של צבע תכלת וארגמן ותולעת שני. ובגמרא<sup>א</sup> פרק דשביק תנא מבשל דהוי בסממנים ונקט אופה. ושיעורן של אלו כגורגרת מוך ממורש כדכל שהוא לקמן בפרק הבונה (דף קג:). **הגונו למר**. וכל שאר מלאכות שייכי בצמר של מלאכת המשכן: **המלננו**. מכבסו כנהר: **המנפלו**. קריפ"ר צלע"ז: **המיסך**. אורד"ר: **צמי גירין**. ל"ז"ש שנת שני חוטין בתוך הצית גיר. ובגזון ובמלנן וכולוה אינך מפרש שיעורן לקמן בפרק האורג: **הפולע**. מנתק. פעמים יש צמי חוטין יותר מדאי ומנתק מהן ומקלישן לנזרן. והני כולוה ממייסך ואינך עד קושר ומתיר שייכי ציריעות. ולקמן<sup>ב</sup> מפרש מאי קושר ומאי מתיר איכא: **וסופר וקורע**. ציריעות הוא: **על מנת לספור**. פעמים שהנקב עגול ואינו יכול לתופרו יפה אא"כ קורעו כדמפרש בגמרא<sup>א</sup> אצל קורע שלא לתפור לא הוי צמצן: **האז אם הלא**. וכל מלאכת עורו נוהגת בתחשים למשכן בעזרותיהן: **המולחו**. לעור: **ממחקו**. מגרש עשיר: **מחסכו**. מקלעו ומחתכו לרצועות וסנדלים: **כוסב ומוחק**. לקמן (דף קג: ) מפרש למאי מיעביא למשכן שכן רושמינן על קרשי המשכן לידע איזה בן זוגו וכוסב אות צזו ואות צזו ומוחק פעמים שטעה: **מכנה ומצעיר**. באש שחתה הדוד של סממנין: **מכה צפטיש**. הוא גמר כל מלאכה שכן אומן מכה צקורנס על הסדן להחליקו כגמר מלאכה ומתניתין נמי לא מייחייב ליה אלא כגמר מלאכה:

## כלל גדול פרק שביעי שבת

## עג.

**אָלֵא אָאוּ רִישָא בע"ז וסיפא בשאר מצות**. תימה לר"י דלוקמא כולה בשאר מצות ומאי מה שאין כן בשאר מצות כגון שחט וזרק בתוך דלינו חייב אלא אחת כדאמר אביי בפרק אחד דיני ממונות (פסהדין לד:) שם תעשה עשאו' הכתוב עשיה אחת ור' אבהו נמי דפליג מודה דלרבי ישמעאל

בשמיטה וזריקה ולר' עקיבא צהעלאה וזריקה דלינו חייב אלא אחת דמחד קרא נפקי ושגג בלא מתכוין כגון שנתכוין לשחוט צהמת חולין והיה צריך לשל חולין ונמצאת וי) של קדשים דכוותה בשבת נתכוין לחמוך תלוש ונמצא מחובר ולא היה צריך אלא לתלוש דפטור למלאכת מחשבת בעינן וי"ל דלא מצינן לפרושי הכי דמשמע דפטור בשבת לפי ששגג בלא מתכוין דכה"ג אפילו נתכוין למחובר זה ונמצא מחובר אחר פטור דאין זה מלאכת מחשבת וליכא לאוקמי נמי דמיידי כשנעשה מחשבתו כגון שהיה צריך לחמוך מה שחתך אלא שהיה סגור שהוא תלוש ונמצא שהוא מחובר הא ליכא למימר דכה"ג אם פטור לעינן שבת מאשר חטא זה פטור נמי לעינן חוץ ומיהו עוד קשה דלוקמא כולה בשאר מצות כגון ו) נרבע לזכר ורבע את הזכר והבא על הצהמה והביא צהמה עליו דבין לאביי ובין לר' אבהו לר' עקיבא אינו חייב אלא אחת והשמשא שגג בלא מתכוין מיתוקם שפיר דמייסטר בשבת מאשר חטא זה וכגון שנעשית מחשבתו וגבי עריות לא מייפטר שכן נהנה:

**העושה שני בתי גירין**. צריך לפרש למע פירש"א כלן ובאורג<sup>א</sup> ובפולע ובתופר וככותב שיעור טפי מבשאר:

**הקושר והמתיר**. צ"ע אי מייחייב צממיר שלא על מנת לקשור אי לא ומדלא תני ליה<sup>ב</sup> דתני מוחק ע"מ לכתוב אין לדקדק דהכי נמי לא קמי סותר ע"מ לצנות ובפ' צמא מדליקין (לעיל לא:) אמרינן צהדיא דצעינן סותר ע"מ לצנות ולפי מה שפירש רש"י בגמרא (דף עד:) דאי מתרמי ליה תרי קיטרי צהדי הדדי צמי חוטין זה אצל זה שרי חד<sup>ג</sup> ומניח חד<sup>ד</sup> משמע דמייחייב בלא על מנת לקשר<sup>ה</sup> ולשון קטר לא משמע כפירשו אצל ר"ח פירש וכן משמע צירושלמי ו) כשנפק חוט צמי מקומות ונקשר ממירין ב' הקשרים ומשליכין לחוץ<sup>ו</sup> האלמעי' ומחזין וקושרין שמי הראשים זה צזה ואין צו אלא קשר אי ולפי זה משמע דצמי מתיר ע"מ לקשור והא דלא תני ליה צממיר ובסותר פירשמי צפרק ב' (דף לא: ד"ה וסותר): מכדי

והמעבד את עורו והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש<sup>ז</sup> המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת: גמ'

והני כולוה ממייסך ואינך עד קושר ומתיר שייכי ציריעות. וסופר מאי קושר ומאי מתיר איכא: **וסופר וקורע**. ציריעות הוא: **על מנת לספור**. פעמים שהנקב עגול ואינו יכול לתופרו יפה אא"כ קורעו כדמפרש בגמרא<sup>א</sup> אצל קורע שלא לתפור לא הוי צמצן: **האז אם הלא**. וכל מלאכת עורו נוהגת בתחשים למשכן בעזרותיהן: **המולחו**. לעור: **ממחקו**. מגרש עשיר: **מחסכו**. מקלעו ומחתכו לרצועות וסנדלים: **כוסב ומוחק**. לקמן (דף קג: ) מפרש למאי מיעביא למשכן שכן רושמינן על קרשי המשכן לידע איזה בן זוגו וכוסב אות צזו ואות צזו ומוחק פעמים שטעה: **מכנה ומצעיר**. באש שחתה הדוד של סממנין: **מכה צפטיש**. הוא גמר כל מלאכה שכן אומן מכה צקורנס על הסדן להחליקו כגמר מלאכה ומתניתין נמי לא מייחייב ליה אלא כגמר מלאכה:

גמ'

### עין משפט ונר מצוה

כ ו א מ"י פ"ב מהלכות שגגות הלכה ו:
ב ו ב מ"י פ"א מהלכות שבת הלכה ח:
בב ג מ"י פ"ו מהלכות שבת הלכה א סמג
לאין סה:

## מוסף רש"י

ידיע לה לשבת במאי. הלא כענין שגג, כספור שכל ל"ט מלאכות מותרות (מ"ע"י טס). בתחומין. דאין בקרבן (שס).

## מוסף תוספות

א. במתניתין. מוס' הלא"ש.
ב. מותר ע"מ לקשור. פסקי הלא"ש סימן כ' ג. וקטר חד כלומר. רש"י שם. ד. כמו שהוא. רש"י שם. ה. דאי לא היה ליה למפקד והא מותר שלא ע"מ לקשור הוא. רמב"א הלן עד:
ו. פיסוק. מוס' הלא"ש.

### רבינו חננאל (הבוסף)

נהנה, והמתעסק בשבת פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה. ור' יוחנן הותם בפרק ארבע מיתות כותני תנא דהא מתניתין קמיה, דחאה ואמר ליה פרק גמי לכרא, דכל מתניתין דלא מיתוקמא רישא וסיפא בחד טעמא לאו מתניתין תרצתא היא, ר' יוחנן לטעמיה דאמר בסוף פרק המפקד מאן דמתרגם לי כתיב אליבא דחד תנא מובילנא מאניה בתריה לבי סמוכות. נתכוין לזרוק ב' פשוטה היא, ומקשינן לרבא דמתניתין דקתני לטעמי' חסר אחת, ואמר ר' יוחנן עלה שאם עשאן כולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת. ולא משכחת כהאי גוונא דחייב ככולן אלא בזדון שבת ושגגת מלאכות. בשלמא לאביי דאמר כי האי גוונא חייב [כו], [ויקא טעמ] בשיעורין כגון וזיקת ב' אבות וזריקת ד' וכיוצא בהן. אלא לרבה דאמר כל כה"ג פטור היכי משכחת חייב [בהן] בודקן [שבת] ושגגת מלאכה. הניחא אליבא דר' יוחנן דאמר כיון ששגג בכרת אע"פ שהזיז בלאו משכחת לה דידע דאיסור משכחת לה דידע דאיסור כפירשו אצל ר"ח פירש וכן משמע צירושלמי ו) כשנפק חוט צמי מקומות ונקשר ממירין ב' הקשרים ומשליכין לחוץ<sup>א</sup> האלמעי' ומחזין וקושרין שמי הראשים זה צזה ואין צו אלא קשר אי ולפי זה משמע דצמי מתיר ע"מ לקשור והא דלא תני ליה צממיר ובסותר פירשמי צפרק ב' (דף לא: ד"ה וסותר): מכדי

חסר אחת.